

Študentská vedecká aktivita

Animácia v skautingu

Katarína Mitříková

Sekcia: cestovný ruch

Konzultant: doc. Ing. Ján Oriška, PhD.

Banská Bystrica
2012

OBSAH

ÚVOD.....	5
1. VÝCHODISKÁ SKÚMANIA VÝZNAMU ANIMÁCIE V SKAUTINGU	5
1.1. Všeobecná charakteristika skautingu	5
1.2. Skauting na Slovensku.....	7
1.3. Vzťah animácie v skautingu	8
2. ANALÝZA PODMIENOK ORGANIZOVANIA PROGRAMU SKAUTSKÉHO TÁBORA S DÔRAZOM NA ANIMÁCIU	10
2.1. Skautský tábor.....	10
2.2. Podmienky organizovania skautského tábora.....	12
2.2.1. Organizačné podmienky	12
2.2.2. Materiálne podmienky	13
2.2.3. Personálne podmienky.....	14
2.2.4. Ekonomické podmienky	15
2.3. Animačné aktivity ako súčasť programu skautského tábora	16
Zhrnutie.....	17
3. MOŽNOSTI ZATRAKTÍVNENIA PROGRAMU SKAUTSKÉHO TÁBORA O ĎALŠIE ANIMAČNÉ AKTIVITY	18
ZÁVER.....	18
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	19

ÚVOD

Téma práce študentskej vedeckej aktivity vychádza zo vzťahu animácie a skautingu. Cieľom práce je charakterizovať skautské tábory ako formu účasti detí a mládeže na cestovnom ruchu a poukázať na osobitosti animácie v programovej ponuke skautingu. Letné skautské tábory musia spĺňať viaceré podmienky, avšak hlavným zámerom práce je poukázať na animačné aktivity zakomponované do programu tábora. Animačný program skautského tábora je totiž často to, kvôli čomu sa deti a mládež tešia do tábora už niekoľko mesiacov vopred a tiež to, čo sa formou spätnej väzby dostáva k rodičom ako signál, že letný skautský tábor bol správnou voľbou. Osobná skúsenosť s účasťou na skautských táboroch a ich organizácia bola motívom výberu tejto témy.

Obsahom riešenia práce je poznanie podstaty skautingu, jeho cieľov, princípov a metód, oboznámenie sa so skautingom v podmienkach Slovenska, vnímanie animačných aktivít ako súčasť programu skautingu a venovanie sa organizácii skautského tábora. V závere hodnotíme význam organizovania skautských táborov pre deti a mládež.

1. VÝCHODISKÁ SKÚMANIA VÝZNAMU ANIMÁCIE V SKAUTINGU

Predmetom tejto časti práce je charakteristika skautského hnutia. Poznanie jeho podstaty, cieľov, princípov a metód nám pomôže bližšie pochopiť, čo sa chce animáciou v skautingu dosiahnuť. Celé úsilie skautského programu a výchovy nie je obmedzené len na ponuku zábavy, relaxu, rekreácie a nepredstavuje iba alternatívu vo využívaní voľného času mládeže. Animačné aktivity a pojmy, ktoré si ľudia evokujú pod pojmom skauting ako táborenie, práca s drevom, dobrodružstvá v prírode, turistika, sú len nástroje na plnenie poslania skautingu a bez neho by stratil vlastný význam. Skauting vychováva k snahe byť slobodným a rozvinutým človekom, človekom príjemným, aktívnym členom svojej spoločnosti a duchovne bohatým jedincem.

1.1. Všeobecná charakteristika skautingu

Podľa zakladateľa skautingu Lorda Roberta Baden-Powella z Gilwellu vo Veľkej Británii je skauting „hra pre chlapcov pod vedením chlapcov. Starší bratia v nej môžu vytvoriť mladším bratom zdravé prostredie a povzbudzovať ich k zdravým aktivitám, ktoré pomôžu rozvinúť ich občianstvo" (Baden-Powell, 2006, s. 17). Vyjadruje myšlienku, že skauting je radostnou hrou v lone prírody, kde muži s dušou chlapca idú spolu s chlapcami za

hľadaním dobrodružstva. Skauting vychováva telo i dušu a to v ich harmonickom spojení a túto výchovu mládeže obohacuje o lásku k prírode. Za hľadaním dobrodružstva sa doteraz vydalo 300 miliónov ľudí a denne za ním kráča 38 miliónov členov v 217 krajinách sveta (www.sme.sk).

Podľa českého náčelníka Junáka, psychológa a pedagóga Václava Břicháčka, je skauting celosvetové výchovné hnutie, ktoré sa usiluje o všestranný rozvoj osobnosti s prihliadnutím na vek i potreby mladých ľudí a snaží sa ich tak pripraviť na zvládanie zložitých životných situácií (Břicháček, 1991, s. 7, 16).

Podstatu skautingu definuje Ústava Svetovej organizácie skautského hnutia takto: „Skautské hnutie je dobrovoľným, nepochitickým, výchovným hnutím pre mladých ľudí, otvoreným všetkým bez rozdielu pôvodu, rasy alebo vyznania, v zhode s cieľom, princípmi a metódou stanovenými zakladateľom" (Constitution of the World Organization of the Scout Movement, 2011, s. 3). Dobrovoľný charakter skautingu tkvie v skutočnosti, že členovia sa k nemu hlásia na základe vlastnej vôle vyjadrením súhlasu s princípmi hnutia danými zakladateľom a do jeho vstupu neboli nejakú nútení. Nepochitickosť skautského hnutia vychádza z jeho postavenia mimo boja o moc, kde úlohu preberá samotná politika a politické strany. „To však neznamena, že skauting je úplne odtrhnutý od politickej reality v danej krajine. V prvom rade ide o hnutie usilujúce sa rozvinúť zodpovedné občianstvo; táto občianska výchova nemôže byť úplná bez uvedomenia si politickej reality v krajine." (Pavel Hrica a kol., 2004, s. 24). K základným charakteristikám skautingu patrí jeho výchovná stránka, kde sa pod výchovou chápe všestranné rozvíjanie osobnosti. Skauting si preto nemožno mýliť s rekreačným hnutím, do ktorého nespadá výchovný aspekt. Skautské hnutie využíva i rekreačné aktivity, ktoré sú však prostriedkom, nie cieľom. Cieľovou skupinou skautingu sú mladí ľudia, ktorým sa dospelí snažia pomáhať pri dosiahnutí skautských cieľov. Pôvod, rasa, trieda, vzdelanie alebo vyznanie nehrajú rolu pri prijímaní do skautingu, poukazuje sa tu na otvorenosť hnutia a princíp nediskriminácie.

Cieľ skautského hnutia definovaný v Ústave Svetového skautského hnutia, ktorý je zakotvený aj v Stanovách Slovenského skautingu znie: „Cieľom skautského hnutia je pomôcť mladým ľuďom dosiahnuť ich plný fyzický, intelektuálny, sociálny a duchovný rozvoj tak jednotlivcov ako aj zodpovedných občanov a aktívnych členov miestnych, národných a medzinárodných spoločenstiev". Cílenými aktivitami chce skauting rozvinúť potenciál mladého človeka, ukázať mu hlbšie duchovné a mravné hodnoty a vychovať z neho dobrého občana. Poslanie, misia skautského hnutia bola definovaná na Svetovej skautskej konferencii v Durbane v roku 1991takto: „Poslaním skautingu je prispieť k výchove mladých ľudí

prostredníctvom hodnotového systému, ktorý je založený na skautskom sľube a zákone, pomôcť vytvoriť lepší svet, kde ľudia dosahujú svoje osobné naplnenie a zároveň konštruktívne fungujú v spoločnosti" (Pavel Hrica a kol., 2004, s. 29).

Snaha skautského hnutia o rozvoj každého jednotlivca ako osobnosti je náplňou výchovy v skautskom duchu. Rozmery tejto výchovy sú vyjadrené v troch princípoch skautingu - povinnosť voči Bohu, povinnosť voči blíznym, povinnosť voči sebe. Skautská metóda predstavuje kroky smerujúce k naplneniu cieľa skautského hnutia. Definuje sa ako „sústava postupnej sebvýchovy pomocou sľubu a zákona, učenia sa aktívnou činnosťou, malých skupín a postupných podnetných programov"(Stanovy Slovenského skautingu). Jednotlivé konkrétne nástroje Skautskej metódy sú sľub a zákon, družinový systém, učenie sa činnosťou, symbolický rámec, osobný rast, príroda a podpora dospelých. V súčinnosti týchto nástrojov sa dosahuje cieľ skautskej výchovy.

Břicháček uvádza, že základným prvkom skautingu je jeho pravdivosť. Nemôžeme hovoriť len o mimoškolskej činnosti, o hre, o voľnom čase. Skauting v sebe zahŕňa morálne a sociálne prvky, ktoré pomáhajú pripraviť deti na budúcnosť v dospelosti (Břicháček, 2001, s. 18).

1.2. Skauting na Slovensku

Tak ako ostatných 216 krajín stotožňujúcich sa so skautingom ako celosvetovou myšlienkou, poskytuje aj Slovenská republika legislatívne, ekonomické, sociálne a kultúrne podmienky pre jej realizáciu. „Slovenský skauting je občianske združenie s celoslovenskou pôsobnosťou, založené a registrované podľa Zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov. Venuje sa výchove, neformálnemu vzdelávaniu a voľnočasovým aktivitám detí a mládeže. Je členom svetových organizácií skautov WOSM (World Organization of the Scout Movement) a skautiek WAGGGS (World Association of Girl Guides and Girl Scouts) a hlási sa k ich poslaniu a metódam. Ďalej je členom Rady mládeže Slovenska." (Výročná správa SLSK, 2009, s.2). Vychádzajúc zo Stanov Slovenského skautingu je toto občianske združenie pre daňové účely právnickou osobou nezaloženou na podnikanie. Slovenský skauting, v ďalšom texte aj SLSK, je dynamickou a pri tom najstaršou detskou a mládežníckou organizáciou s členskou základňou 6000 chlapcov a dievčat v 120 mestách a obciach Slovenska.

Finančné prostriedky na svoju činnosť získava Slovenský skauting z dotácií štátneho rozpočtu, ktoré poskytuje Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, výkony činnosti sa hradia z členských príspevkov, grantových programov štátnych inštitúcií, príspevkov od nadácií a organizácií, z podielu daní fyzických a právnických osôb, z tržieb za služby, z

predaja tovaru, z darov a sponzoringu. Obdobou akejsi Ústavy hnutia sú Stanovy Slovenského skautingu, ktoré v jednotlivých hlavách upravujú vzťahy v hnutí, definujú ciele a základné princípy hnutia, stanovujú podmienky členstva, ozrejmuje jeho organizačnú štruktúru, republikové orgány SLSK a podobne. Organizačný poriadok SLSK je základnou internou normou organizácie definujúcou predpisy pre členov skautingu a ich vystupovania vnútri organizácie i na verejnosti.

Efektívny chod a lepšie dosahovanie cieľa skautského hnutia sa zabezpečuje zriadením nižších organizačných jednotiek - oddielov, zborov a oblastí. Skautské zbory a skautské oblasti disponujú vlastnou právnou subjektivitou a skautským oddielom, ktorým sa neudeluje právna subjektivita, poskytujú podporu pre fungovanie oddielu a spadajú pod ich finančnú a právnu záštitu. Družina je základnou jednotkou oddielu, kde sa uskutočňuje väčšina skautského programu, ktorého realizátorom je vyškolený radca. „Práve družinový systém je tou hlavnou črtou, ktorá odlišuje skauting od všetkých ostatných organizácií“ (Baden-Powell, 2006, s. 24). Viac informácií o štruktúre Slovenského skautingu obsahujú Stanovy SLSK.

Na príklade družiny Šťúk, tvorenej z 9 dievčat spolu s radkyňou, ukážeme ich zaradenie v štruktúre Slovenského skautingu. Šťuky patria do 4. oddielu skautiek Profesionálok, tento oddiel patrí pod 75. zbor o.b. Jána Vojtaššáka v Spišskej Novej Vsi a spadá pod Podtatranskú skautskú oblasť. V štruktúre SLSK je na národnej úrovni nad oblasťou Náčelníctvo SLSK, ktoré je najvyšším orgánom Slovenského skautingu ako občianskeho združenia s právnou subjektivitou.

1.3. Vzťah animácie v skautingu

Pre animáciu vo všeobecnosti platí, že je aktívnym využitím voľného času organizovaním a vykonávaním rozličných aktivít (Orieška, 2003, s. 5) Animačné aktivity tak ako ich poznáme podľa J. Oriešku (2003), sú súčasťou aj skautského programu. Pri pohybových aktivitách ide o telesný rozvoj, spoločenské a zábavné aktivity rozvíjajú sociálnu oblasť, tvorivé aktivity majú vplyv na citový rozvoj, vzdelávacie, poznávacie a objavovacie aktivity rozvíjajú intelekt, dobrodružstvo vie formovať charakter, meditatívne aktivity rozširujú duchovný obzor a všetky tieto aktivity sú adresované deťom a mládeži.

Animáciu v skautingu môžeme stotožniť s odborom animácie pre deti a mládež, keďže cieľovou skupinou skautského hnutia sú deti a mladí ľudia. Animačné aktivity pre deti a mládež, či už v prostredí skautingu, iných dobrovoľníckych organizácií, či cestovného ruchu, pôsobia z pedagogického hľadiska ako výchovná metóda založená na aktivizácii

mladých k hľadaniu správnej cesty, ich osobnému rozvoju a uvedomovaniu si vlastnej individuality.

Športové hry na ihrisku, stolný tenis v klubovni či zábavné hry pomáhajú telesnému rozvoju, dochádza k socializácii jednotlivca, učia rešpektovať pravidlá, prekonávať bariéry v komunikácii. Ak však tieto činnosti nadobudnú stály charakter a stanú sa trvalou súčasťou programu skupiny, ktorá nemá záujem o tvorbu a inováciu aktivít, prestáva ísť o skauting. „Dookola sa opakujúca rovnaká činnosť totiž nie je skautingom“ (Pavel Hrica a kol., 2004, s. 30). Animačné aktivity v skautingu vyžadujú neustálu inováciu, nielen z vyššie uvedeného dôvodu straty charakteru skautingu, ale keďže skautingom prechádzajú členovia niekoľko rokov, často opakované aktivity by pre nich prestali byť atraktívne a stratili by význam. Do kategórie opakujúcich sa aktivít však nespádajú rituály, ktorých charakter sa vtláča práve opakovaním, ktoré je umocnené dôležitosťou a kolektívnou účasťou. Počas skautského roka nedochádza k vysokej fluktuácii členov, takže nie je možné zachovať len stálu paletu aktivít. Animačnými aktivitami je naplnený celý kalendár skautského roka. Sledujú sa nimi špecifické ciele a oblasti rastu, ktoré je u účastníkov potrebné oživiť, aby nedošlo ku stagnácii rozvoja. Stavanie tábora, šport, dumky, spev pri táboráku majú v očiach chlapcov a dievčat vystupovať ako dobrodružstvo, zábava, výzvy, priestor pre ich sebarealizáciu. Pohľad vodcu je rozšírený o aspekt výchovy. Príručka pre skautských vodcov hovorí o skutočnom vodcovskom umení skĺbiť zaujímavé atraktívne aktivity s výchovnou hodnotou (Pavel Hrica, 2004, s. 30). Tento výrok však platí nielen pre vodcov, ale pre všetkých animátorov pracujúcich s deťmi, mládežou či dospelými, ak chcú animačnými aktivitami dosiahnuť hlbší cieľ.

Ak sa chce vodca priblížiť k svojim členom, mal by byť empatický a snažiaci sa pochopiť pohľad detí na svet, čím žijú, po čom túžia. Mal by vystupovať v roli staršieho brata, vychovávateľa mládeže a animátora. Baden-Powell o skautskom vodcovi píše, že nemá byť ani učiteľom, ani rozkazujúcim dôstojníkom, ani kazateľom, ani inštruktorom. Musí sa dostať na úroveň staršieho brata, čo znamená vidieť veci z pohľadu chlapca, a viesť, sprevádzať a dodávať nadšenie do správneho smeru (Baden Powell, 2006, s. 7). Zároveň sa rola vodcu zrovnáva aj s funkciou vychovávateľa. Jeho úlohou nie je len odovzdávať deťom vedomosti, skúsenosti, ale budovať v nich aj zmysel a snahy k tomu, aby si kladli otázky a spoločne hľadali cesty k ich riešeniu.

V osobe skautského vodcu, staršieho skauta - rovera, či radcu družiny, vidíme aj animátora. Ten „musí byť nielen vedúcim podujatia ale aj pedagógom (detí a dospelých), psychológom, znalcom krajiny, poradcom aj dôverníkom“ (Orieška, 2003, s. 43). Profesia animátora sa hodí na osobu prirodzene talentovanú, odborne vzdelanú, telesne a duševne

trénovanú a pozitívne mysliacu (Orieška, 2003). Nie z každého člena družiny sa však v budúcnosti vyprofiluje kreatívny radca, či skúsený vodca programu. Hoci môže patriť k mladým, pre ktorých sa stal skauting životnou filozofiou, nemusí to znamenať, že jeho poslaním je vystupovať v roli animátora. Stotožňujeme sa s názorom, že povolanie animátora je poslaním (Orieška, 2003).

Pôsobenie animátora detí a mládeže je špecifické. Aj keď nie je dlhodobou súčasťou ich života, „deti sa na neho predsa len fixujú, nechávajú sa ním ovplyvňovať, sprostredkovane preberajú jeho názory a hodnotenia" (Orieška, 2003, s. 81). Animátor, ktorý je pre deti vzorom, stáva sa nositeľom mocného nástroja výchovy, no zároveň preberá aj bremeno zodpovednosti. „Práca s deťmi nie je súkromnou záležitosťou, ale významnou spoločenskou zodpovednosťou" (Orieška, 2003, s. 81). Úloha skautského vodcu ako animátora detí a mládeže je umocnená dĺžkou a intenzitou pôsobenia na zverencov. „Úspech vo výchove chlapca vo veľkej miere závisí na osobnom príklade vodcu. Je ľahké stať sa chlapcovým hrdinom, či starším bratom. Postupne, ako dospievame, sme náchylní zabúdať, ako veľmi dokáže chlapec obdivovať a uctievať hrdinov" (Baden-Powell, 2006, s. 8). Všímavosť chlapcov a dievča nepriťahujú len kladné vlastnosti vodcu, ale aj záporné. „Preto ak vodca chce, aby chlapci dodržiavali skautský zákon a všetky základné princípy, na ktorých stojí, by mal on sám svedomito dodržiavať zákon vo všetkých oblastiach svojho života. Chlapci ho budú nasledovať takmer bez jediného pokynu" (Baden-Powell, 2006, s. 8).

2. ANALÝZA PODMIENOK ORGANIZOVANIA PROGRAMU SKAUTSKÉHO TÁBORA S DÔRAZOM NA ANIMÁCIU

Tábor je vyvrcholením skautského roka, celoročnej etapovej hry a predstavuje odmenu pre tých, ktorí sa počas roka aktívne zapájali do oddielového života. Tak ako sa od kvalitného filmu očakáva vrcholný moment, pre skautov je ním práve tábor. Jeho príprave a kvalitnej organizácii sa prikladá veľký dôraz. Program počas letného skautského tábora pozostáva z rôznych animačných aktivít, hier, práce a oddychu, aby čas strávený v tábore prispel ku komplexnému rozvoju účastníkov.

2.1. Skautský tábor

Baden-Powell bol prvým organizátorom skautského tábora, ktorý organizoval so začiatkom 1. augusta 1907 na ostrove Brownsea neďaleko anglického pobrežia. Tento dátum sa oficiálne považuje za vznik skautského hnutia. Účastníkmi tábora bolo 20 chlapcov z

rôznych sociálnych vrstiev, no táborový život, rovonošata, spoločný program a lojalita rovnakým životným princípom tieto rozdiely odstránili. Baden-Powell im chcel ukázať pravý táborový život a s ním spojené dobrodružstvá, chcel si otestovať svoje poznatky o výchove chlapcov, ktoré potom sformuloval aj vo svojich knihách.

Letné skautské tábory a pravý táborový život na vlastnej koži zažívajú skauti a skautky aj na Slovensku. Oddielového tábora sa zúčastňuje 25-35 účastníkov. Tábory môžu byť aj viacoddielové alebo zborové. Malé a stredné tábory majú komornú atmosféru, vzťahy účastníkov sa stmelujú, posilňuje sa družinový duch, vodca môže k členom pristupovať jednotlivo. V prípade veľkých táborov sa tieto devízy strácajú, no ich význam ostáva rovnaký.

„Tábor so svojimi improvizovanými jedlami, hrami uprostred lesov a močarísk, stopovaním, hľadaním ciest, priekopníctvom, svojimi malými námahami a veselým spevom pri ohnisku, každému chlapca nezarázateľne priťahuje k životu pod holým nebom a prikazuje mu objaviť čaro ticha" (Baden-Powell, 1993, s. 65). Čaro táborenia spočíva v tom, že človek nie je postavený do vopred pripravených podmienok, že z pasívneho prijímateľa sa stáva aktívny spolurealizátor a podmienky si vytvára sám svojou činnosťou, že v jednoduchosti prostriedkov zažíva hlboké zážitky, učí sa zručnostiam a preberaniu zodpovednosti, rozvíja telesné i duševné zdravie. „Stavanie stanov po družinách vo vybraných odľahlých zákutiach, nosenie pitnej vody a príprava dreva na oheň, stavba umyvární, poľných kuchýň, latrín a odpadových jám atď., používanie rôznych táborových výmyslov, výroba tábornického náradia a stavieb, to všetko vzbudí v chlapcoch nadšený záujem a bude pre nich neoceniteľným tréningom" (Baden-Powell, 2006, s. 46).

V rámci programových cyklov vystupuje letný tábor ako posledná etapa cyklu. Oproti ostatným aktivitám vykonávaným počas skautského roka poskytuje tábor viac priestoru na rozmanité aktivity, viac času na osobný prístup k jednotlivým členom, celý deň a noc oproti dvom hodinám v klubovni, priamy kontakt s prírodou, priestor pre rozvoj samostatnosti (Hrica a kol., 2004). Je jedinečným priestorom pre intenzívne pôsobenie na deti a mládež. Teoretické znalosti nadobudnuté počas roka sa môžu naplno skúšať v praxi. Tento čas zároveň dovoľuje programu viac rozvíť dej, zakomponovať nové hry i programové prvky typické pre tábor. Dvojdnňové výpravy, či výlety nenahradia čas strávený počas tábora. Spoločný program a práca, táborová romantika a zážitky medzi účastníkmi pôsobia stmelujúco a vytvárajú sa silné priateľské putá. Skauti a skautky z jeho zážitkov žijú nasledujúci skautský rok.

2.2. Podmienky organizovania skautského tábora

Letný skautský tábor je hlavnou náplňou programového cyklu v lete, pri ktorého realizácii sa prekračujú hranice bežného prostredia a splňajú aj ostatné kritériá spadajúce do definície cestovného ruchu, ktorý je „súborom činností zameraných na uspokojovanie dopytu spojeného s cestovaním a pobytom osôb mimo miesta trvalého bydliska a zvyčajne vo voľnom čase za účelom odpočinku, poznávania, zdravia, rozptýlenia a zábavy, kultúrneho a športového vyžitia a služobných ciest" (Gúčik, 2000, s. 7). Môžeme povedať, že skauti tvoria špecifický segment návštevníkov v cestovnom ruchu tým, že v rámci svojej činnosti pobývajú mimo miesta trvalého bydliska, vyhradzuju si na to svoj voľný čas a hradia si náklady spojené s účasťou na cestovnom ruchu, a to všetko za cieleným účelom svojho rozvoja.

Na pobyt v letnom skautskom tábore je potrebné zabezpečiť organizačné, materiálne, personálne a ekonomické podmienky, aby táto forma účasti na cestovnom ruchu mohla fungovať.

2.2.1. Organizačné podmienky

Medzi organizačné podmienky skautského tábora spadá zabezpečenie miesta táboriska, termín a počet dní táborenia, plán programu animácie a scenár animačných aktivít.

Výber vhodného miesta táboriska je základnou podmienkou uskutočnenia letného skautského tábora. Z geografického hľadiska je ideálnym miestom táboriska lúka s okolitým kopcovitým terénom do výšky 750 metrov nad morom. Dobré táborisko je na mieste otvorenom na juhovýchod, chránenom pred vetrom, mimo oblasti stekania studeného vzduchu, s miernym svahom a suchou priepustnou pôdou mimo záplavového pásma. Podmienkou každého táboriska je zdroj pitnej vody - prameň, studňa, nemala by chýbať úžitková voda na kúpanie a umývanie, prípadne vodné hry. Ak chýba pitná voda, je potrebné zaobstarat' jej pravidelný dovoz. Okolité lesy by mali poskytovať dostatok palivového dreva a dreva na táborové stavby. Vyhýbat' sa treba frekventovaným miestam často navštevovanými inými návštevníkmi v cestovnom ruchu.

Mnohé skautské výchovné ciele sa naplňajú práve počas letných táborov. Ide o vyvrcholenie činnosti oddielu, program umožňuje utužiť vzťahy medzi účastníkmi. Preto je na splnenie tohto účelu vhodné zotrvať na tábore po dobu 2-3 týždňov. Ide o ideálnu dĺžku tábora, a je na danom oddieli ako sa k tomuto modelu priblíži.

Po stanovení počtu dní táborenia je potrebné kalendárne ho naplánovať. Po skúsenostiach z predchádzajúcich táborov a sledovania počasia sa vykryštalizovali časti

mesiacov, ktoré sú na táborenie vhodné. Tretia júlová dekáda má lepšie počasie ako je v ostatnom období, najmenej zrážok je v polovici augusta.

Uvedomujúc si výhody, ktoré tábor poskytuje z hľadiska priestoru na animáciu, sa príprave a kvalite programu venuje značná pozornosť. Režim dňa a animačné aktivity v programových blokoch jednotlivých dní sa zaznamenávajú do maticového scenára táborového programu, v ktorom organizátori vidia prehľadne priebeh dramaturgie. Program v matici sa prispôsobuje aktuálnej situácii v tábore, zohľadňuje sa únava účastníkov či výkyvy počasia. Konkrétne animačné aktivity sú obsahom bodového scenára s popisom priebehu aktivity, jej cieľa, potrieb, dĺžky a zodpovednej osoby. Pri tvorbe programu sa zároveň ráta aj s „mokrou“ verziou programu.

2.2.2. Materiálne podmienky

Jednotlivé zbory, oddiely môžu preferovať rôzne formy táborenia. Niektorí táboria v podsadových stanoch, iní v indiánskych stanoch típi, či v bežných turistických stanoch, iní majú na táborenie hangár, prípadne ide o kombináciu viacerých možností. Podsady, típi, turistické stany a hangár sú základným materiálom na ubytovanie účastníkov tábora.

Na plynulú prevádzku kuchyne je potrebné obstaráť taktiež materiál, najmä dosky slúžiace ako pult kuchyne, veľké hrnce, biologické čistiace prostriedky, kotliny, varechy, naberačky a iný kuchynský inventár. Z hospodárskeho náradia sú potrebné sekery, píly, čakany, lopaty, hrable, dostatok špagátu alebo lyka, klincov, ak nejde o tábor len z viazaných stavieb, hadice, fakle a iný materiál potrebný na výstavbu a fungovanie tábora. Ak sa v tábore používa motorová píla, manipulovať s ňou môže oficiálne len držiteľ pilčického preukazu. V prípade zistenia zlého stavu potrebného materiálu sa hospodár postará o ich opravu, prípadne kúpu nových vecí a pokladničné potvrdenky odovzdá ekonómovi. Starostlivosť o náradie a iný materiál je nevyhnutá nielen pred, ale aj počas táborenia.

Materiál potrebný na animačné aktivity zabezpečujú členovia programovej rady. Niektoré aktivity sú materiálne náročnejšie, iné menej náročné. Nákupy eviduje ekonóm. Tvorivé, dobrodružné, vzdelávacie a poznávacie aktivity si vyžadujú náročnejšie materiálne vybavenie.

Preprava materiálu na miesto táborenia i z neho sa zabezpečuje nákladným autom. Na jeho prenájom sú potrebné finančné prostriedky, neraz túto položku podarí znížiť vďaka kontaktom členov zboru, oddielu, rodičov či iných pomocníkov. Ak auto nie je možné zaparkovať priamo na mieste, je ešte pred táborením potrebné zorganizovať čatu dobrovoľníkov na vykladanie materiálu.

Technickým vybavením tábora je nákladné auto na prepravu materiálu, bicykle na zabezpečenie zásobovania alebo rýchle presuny, pojazdné auto pre prípad urýchleného odvozu do nemocnice a na zásobovanie. Existovať je možné aj bez auta v tábore, príkladom sú tábory spred niekoľkých rokov, keď táto možnosť nebola. Z technických výdobytkov môže byť v tábore aj benzínový generátor. U účastníci majú často mobilné telefóny a hudobné prehrávače. Neodporúča sa však brať ich so sebou, čím sa predíde ich prípadému poškodeniu, strate ap. Preto sa na začiatku táborenia mobily od účastníkov zbierajú. Vodca tábora a jeho zástupca sú vybavení mobilnými telefónmi. Počas dňa sú určené časové intervaly na kontakt rodičov a detí, prípadne naopak.

2.2.3. Personálne podmienky

Najväčšie bremeno zodpovednosti za účastníkov berie na seba vodca tábora. Podľa zákona o ochrane zdravia vodca tábora musí mať minimálne 21 rokov. Spolu so svojím zástupcom garantujú zabezpečenie všetkého potrebného pre uskutočnenie tábora. Ich úlohami sú zostavenie realizačného tímu, dohľad a zodpovednosť za prípravu a vedenie tábora, vedenie agendy účastníkov, táborovej administratívy, vybavenie táboriska, zabezpečenie predvoja, rozboru vody, oslovenie sponzorov, zabezpečenie prepravy účastníkov a vybavenia, zostavenie rozpočtu a dohľad nad pracovnými skupinami.

Kuchára a jeho pomocník zodpovedajú za zostavenie jedálneho lístka, rozpočtu kuchyne, kontrolu vybavenia kuchyne a zabezpečenie potrebného inventára na výkon činnosti, zodpovednosť za nákupy a zásobovanie. Kuchár musí mať na vykonávanie tejto funkcie potvrdenie o zdravotnej spôsobilosti.

Funkciu zdravotníka môže vykonávať len osoba s absolvovaným a platným 33-hodinovým kurzom prvej pomoci alebo s odbornou spôsobilosťou na výkon odborných činností lekára, sestry alebo zdravotníckeho záchranára alebo úspešne absolvovala 6 semestrov vysokej školy doktorského štúdia v odbore všeobecné lekárstvo. Zdravotník musí byť prítomný počas celého trvania tábora, minimálny počet je 1 zdravotník na 80 účastníkov. Povinnosti zdravotníka sú uvedené v Zdravotných a hygienických predpisoch SLSK.

Vedúci programu garantuje jeho plynulý priebeh, určuje zmeny v programe a prispôsobuje ho situáciám. Jeho úlohou je zostaviť maticu programu, zostaviť rozpočet programu a výdavky vyúčtovať ekonómovi, rozdeľuje úlohy v programovej rade, dohliada na zabezpečenie materiálu na animačné aktivity, vedie tvorbu programu. Do programovej rady patrí niekoľko ľudí, ktorých hlavnou náplňou práce je, spolu s vedúcim programu, prispievať

nápadmi pri tvorbe programu a zorganizovať naplánované aktivity počas trvania tábora. Jednotliví členovia programovej rady majú medzi sebou rozdelené aj špecifické úlohy, napríklad propagáciu tábora, zabezpečenie táborových spevníkov, zodpovednosť za skúšky v tábore, rozpisy služieb v kuchyni, starostlivosť o vodu a drevo.

Zostavenie inventára náradia, kontrolu stavu náradia a stanov pred a počas tábora, ich prípadnú opravu alebo nákup nového materiálu má na starosti hospodár. Vedením účtovníctva je poverený ekonóm, ktorý s vodcom tábora sleduje výdavky a zostavuje záverečné vyúčtovanie tábora.

Všetci členovia realizačného tímu sa spolupodieľajú na tvorbe programu. Vedením jednotlivých aktivít v tábore sú poverení hlavne členovia programovej rady, svojimi nápadmi do programu prispieva aj zdravotník, hospodár, kuchár a ekonóm.

2.2.4. Ekonomické podmienky

Niekoľko mesiacov pred konaním tábora je potrebné vypracovať táborový rozpočet. Od neho sa závisí aj výška účastníckeho poplatku, ktorá je najvýznamnejšou položkou strany príjmov. Výšku poplatku je možné znížiť darmi od rodičov, sponzorov, iných subjektov a dotácií. Vypracovanie projektu na realizáciu skautského tábora je možné predložiť na obecnom úrade so žiadosťou o jeho podporu, prípadne rôznym nadáciám podporujúcim aktivity detí a mládeže. Formu projektu a iné náležitosti si nadácie a inštitúcie určujú sami. Konať však treba v dostatočnom predstihu, aby finančné prostriedky pokryli potreby letného tábora. Dotácia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky môže tiež figurovať na príjmovej stránke. Zbor ju získava na základe vykázania činnosti z minulého roka a splnenia podmienok čerpania dotácie.

Vo výdavkoch sú zahrnuté výdavky na stravu, ktoré sú spomedzi ďalších výdavkov najväčšie. Výdavky na stravu kalkuluje kuchár s pomocníkom na základe plánovaného jedálneho lístka. Je potrebné uhradiť výdavky na prepravu materiálu na táborisko a z neho, s prepravou na väčšie vzdialenosti sa táto položka zvyšuje. Do výdavkov na cestovanie sa kalkuluje s prepravou účastníkov do tábora a po jeho ukončení, cestovné na výlety do okolitých miest tábora, spolpatnené aktivity mimo táboriska, napríklad poplatky za prepravu plťami na Dunajci ap. Do výdavkov je započítaná cena za materiál, jeho opravu a doplnenie, materiál do kuchyne, doplnenie alebo obnovenie táborovej výstroje, doplnenie lekárničiek. Evidujú sa výdavky za vybavenie táboriska, rozbor vody, na kúpu pohonných hmôt a i. Plánujú sa výdavky na kúpu cien pre víťazov súťaží, materiál potrebný na animačné aktivity a iné náklady spojené s prevádzkou táborového programu. Zníženiu nákladov môžu pomôcť

rodičia účastníkov svojimi zručnosťami, kontaktmi a kompetenciami, schopnosťou zabezpečiť materiál či niektoré úkony sponzorsky.

V rozpočte sa ráta aj s rezervou na nepredvídané výdavky, a v prípade jej nevyužitia sa považuje za náhradu za opotrebenie táborového výstroja. V rozpočte sa ráta s dotáciou MŠVVaŠ SR, rozpočet musí byť vyrovnaný a podujatie nesmie dosiahnuť zisk. To platí nielen pre letné tábory, ale pre všetky jednodňové i viacdňové akcie, vzdelávacie podujatia a podobne. V zmysle darovacej zmluvy musia byť do 30 dní od ukončenia tábora všetky dary a dotácie presne vyúčtované. Záverečné vyúčtovanie tábora je možné predložiť rodičom.

2.3. Animačné aktivity ako súčasť programu skautského tábora

Stanovením štruktúry dňa v skautskom tábore sa vyprofiluje priestor pre programové bloky, ktorých náplňou sú animačné aktivity. Každý deň v tábore má doobedňajší, poobedňajší a večerný programový blok. V prípade survivalu (24 hodinového pobytu mimo tábora) či celodenných výletov sa štruktúra programových blokov ruší. Doobedňajší a poobedňajší blok umožňuje 3-4 hodiny venovať na aktivitám, večerný blok 1-2 hodiny. Príprava táborového programu tkvie hlavne vo vyplnení času programových blokov programovými prvkami ako sú práca, etapy dlhodobej hry alebo celotáborovej hry, osobné napredovanie plnením stupňov skautského chodníka, odboriek, výziev a skúšok, družinová činnosť, výpravy, survival, pomoc prírode či obci, šport a turistka, táboráky, dumky, aktivity a hry, osobné voľno (Pavel Hrica, 2004)

Medzi programové prvky skautského tábora patrí práca, ktorej sa prikladá veľký výchovný význam. Stavba vlastného táborového príbytku, táborových stavieb či ručné práce alebo varenie sa môžu vykonávať formou hry. Sú animačnými aktivitami s cieľom dosiahnuť výsledok práce a vychovávať. V rámci etapovej hry sa môžu byť vykonávať všetky druhy animačných aktivít, ktorým predchádza libreto alebo scénka uvádzajúca účastníka do deja. Komixový hrdinovia a ich príbehy, dobrodružstvá Indiana Jonesa, Asterix a Obelix či prostredie divokého západu sa môžu stať námetmi pre animačné aktivity. Osobné napredovanie účastníkov tábora sa dosahuje animačnými aktivitami, po ktorých sa splní jedna z výziev, odboriek (slangové označenie odbornosti skauta) či skúšok. Výzva pobudnúť 24 hodín na strome, získanie odborky Zálesák alebo podstúpenie skúšky trpezlivosti svojim priebehom posúva členov v ich raste. Príchodom do tábora sa netrhajú družinové zväzky, práve naopak, majú sa posilniť. Spoločné družinové varenie, dobrodružné výpravy za pokladom v kruhu družiny, hľadanie družinového miesta a spoločné hry posilňujú

družinového ducha a prezentujú sa animačnými aktivitami pre družiny. Priestor pre pohybovú aktivitu, dobrodružné chvíle, brigády pre obec či pomoc prírode sa poskytuje napríklad formou survivalu, t.j. 24 hodinového pobytu mimo tábora. Počas neho sa družina alebo skupina pohybuje po rôznych trasách a popri tom účastníci plnia úlohy. Športové aktivity sú oficiálne zapracované do programu tábora, skauti a skautky sa im však často a radi venujú aj v čase ich osobného oddychu. Veľmi obľúbenými sú hry lesný golf, bejzbal, biges, softbal, lakros a kelímkový futbal. Svoju fyzickú zdatnosť si preverujú na rytierskych chodníkoch, či počas dňa „Extream day“, kedy sú pre nich pripravené akčné úlohy. Táboráky, táborovú televíziu, módne prehliadky v kostýmoch z prírodných materiálov, tieňové divadlo, country bál a podobné aktivity, majú charakter spoločenských a zábavných aktivít. Meditatívne animačné aktivity sa realizujú formou večerných čítaní, dumiek pri blkotajúcej pahrebe, zamyslení, modlitieb, zmyslovo vnímaného obrazu, hudby, reflexie prírody. Opakujúce sa aktivity sa stávajú rituálmi a získavajú hlbší rozmer. Je to napríklad ranný nástup v rovnošatách, vyvesovanie vlajky, obrad zapalovania slávnostného ohňa, vytvorenie gillvelského kruhu pri večierke, odovzdávanie splnených skúšok, niekedy skladanie sľubov skautov a skautiek alebo vlčat, včielok a iné.

Program tábora vyplňa ešte množstvo ďalších aktivít, tímových hier, nočných a bojových hier, pokladoviek, súťaží, kvízov, veselých a zábavných drobníčiek. Spolu ako celok vytvárajú animačný program skautského tábora s cieľom „pomôcť mladým ľuďom dosiahnuť ich plný fyzický, intelektuálny, sociálny a duchovný rozvoj tak jednotlivcov ako aj zodpovedných občanov a aktívnych členov miestnych, národných a medzinárodných spoločenstiev“ (Stanovy Slovenského skautingu), prezentovaný formou hry, dobrodružstva, získavania zručností, zábavy a sebarealizácie.

Zhrnutie

Táto časť práce bola venovaná podmienkam organizácie letných skautských táborov a poukázala na animačné aktivity v rámci programovej náplne tábora. Stotožňujeme sa s Baden Powelovým názorom o ideálnom tábore: „Ideálny tábor pre mňa vyzerá takto: všetci sú usmiati a zaneprázdnení, družiny sú za každých okolností spolu a každý radca aj vodca je prirodzene hrdý na svoj tábor a jeho dômyselné vynálezy“ (Baden-Powell, 2006, s. 46). Vidieť takýto tábor je pre organizátorov zadost'účením za všetku námahu pri jeho príprave a realizácii.

3. MOŽNOSTI ZATRAKTÍVNENIA PROGRAMU SKAUTSKÉHO TÁBORA O ĎALŠIE ANIMAČNÉ AKTIVITY

Na spestrenie táborového života animačnými aktivitami nebol v minulosti kladený taký dôraz ako v dnešných táboroch. V konkurencii moderných technológií, virtuálnych realít, rastúcej intelektuálnej úrovne stojí myšlienka skautingu. „Pred desaťročiami možno stačilo si zahrať na oddielovke kimovku (hra rozvíjajúca pamäť), zamávať semaforovými vlajkami, zaspievať pochodovú pieseň a deti odchádzali nabití zážitkami, pocitom dobrodružstva a zaujímavého vyplnenia času. Dnes by tieto aktivity v konkurencii s erupciou vnemov z počítačových hier a televízie častokrát vyvolali len úsmev" (Hrica, 2004, s. 30).

Vnášať nové programové prvky a zatriaktívnenie animačných aktivít v programe je nevyhnutné z hľadiska udržateľnosti zverencov. Ku zatriaktívneniu by mohlo prispieť zapojenie moderných technológií do animačných aktivít, napríklad hľadanie pokladu pomocou GPS alebo zapojenie sa do geocachingu, sledovaním trendov u detí a mládeže a ich implementácií do programu, kvalitným horolezeckým vybavením, či iným materiálom potrebným na vzdelávacie a poznávacie aktivity, ktoré by mohli vykonávať formou búrania mýtov a overovania ich pravdivosti.

Technický rozvoj na jednej strane, návrat k tradíciám na strane druhej. Prežiť tábor ako pravý Indián, zažiť ho ako kedysi deti s Baden-Powellom, skúsiť život v úplnom súlade s prírodou, prežiť s vecami, ktoré si človek vyrobí či vypestuje sám. Aj v tom môže vidieť príležitosť dnešná pretechnizovaná a pohodlná mládež. V animačných aktivitách zameraných na prežitie v prírode a pravé táborenie vidíme jeden zo smerov, kam sa skautský program môže uberať.

ZÁVER

Výchova detí a mládeže je neľahkou úlohou, ktorú od nepamäti plnia generácie dospelých na celom svete. Je mnoho spôsobov ako deti vychovávať k správnym hodnotám, odovzdávať skúsenosti a učiť zručnostiam. V našej práci je týmto prostriedkom výchovy skauting. Letné skautské tábory poskytujú širší priestor na vplyvanie na deti a mládež ako cezročné pôsobenie. Táborový program je pestrou mozaikou animačných aktivít. Animačnými aktivitami v programe skautského tábora sa sleduje dosahovanie cieľov a poslania skautského hnutia.

Skautský tábor nie je miestom vojenského drilu, ani nezmyselného leňošenia či anarchie. Význam jeho organizovania je dovŕšiť výchovu programového cyklu daného roka, aktívne pôsobiť na rozvoj tela i ducha chlapcov a dievčat, pripraviť dobrodružstvo a netradičné zážitky, vytvoriť motivačný stimul pre ich ďalšie pôsobenie v skautingu.

Je mnoho smerov, kam sa môže človek zaujímajúci sa o túto problematiku hlbšou analýzou dostať. Podrobnejší rozbor programovej dramaturgie tábora, jeho chodu, zostavenie programovej náplne tábora, rozpracovanie konkrétnych animačných aktivít, sú možnými cestami. Táto práca môže slúžiť ako úvod do problematiky animácie v spojení so skautingom.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

BADEN-POWELL, R. 2004. Skauting pre chlapcov. Bratislava : Slovenský skauting, 2004. ISBN 80-89126-09-5.

BADEN-POWELL, R. 2006. Rady skautským vodcom. Bratislava : Slovenský skauting, 2006. ISBN 80-89126-48-6.

BŘICHÁČEK, V. 2001. Junák na přelomu století. Praha : Junák- svaz skautů a skautek ČR, 2001. 63 s. ISBN 80-86109-56-9.

Constitution of the World Organization of the Scout Movement. Switzerland : World Scout Bureau, 2011. 19 s.

HRICA P. a kol. 2004. Príručka pre skautských vodcov. Bratislava : Slovenský skauting, 2004. 421 s. ISBN 80-89136-08-7.

FRIEDRICH, Z. 2007. Letné tábory : príprava, hry, legislatíva, činnosti. Bratislava : Z. Friedrich, 2007. 177 s. ISBN 978-80-969706-8-1.

GÚČIK, M. 2000. Základy cestovného ruchu. Banská Bystrica : Ekonomická fakulta UMB, 2000. 150 s. ISBN 80-8055-355-6.

ORIEŠKA, J. 2003. Animácia v cestovnom ruchu. 1. vyd. Banská Bystrica : Ekonomická fakulta UMB, 2003. 115 s. ISBN 80-8055-858-2.

ORIEŠKA, J. 2011. Služby v cestovnom ruchu. 2. časť. Banská Bystrica : Slovak- Swiss Tourism, 2011. 150 s. ISBN 978-80-89090-94-5.

Stanovy Slovenského skautingu. In Stanovy Slovenského skautingu [cit. 20. februára 2012] Dostupné na internete: <http://skauting.sk/useruploads/files/stanovy_slisk.pdf>.

Skauti majú 100 rokov. In SME [cit. 20. februára 2012] Dostupné na internete: <<http://www.sme.sk/c/3421393/skauti-maju-100-rokov.html>>.